

Verslag

Extern / Pagina 1 van 7

Onderwerp: Verslag bijeenkomst werkgroep Innovatieversnelling
Datum bijeenkomst: 27 mei 2009
Locatie bijeenkomst: Deltares Utrecht
Verzonden op: 20 augustus 2009
Aan: Deelnemers werkgroep Innovatieversnelling
Van: Corné Nijburg, Hans Hermeler en Sonja Karstens

Thema: Leren van doorwerking in innovatieprogramma's (Wegen naar de Toekomst, Leven met Water, Innovatienetwerk LNV en WINN)

Sprekers:

Gertjan Fonk, Innovatienetwerk LNV (IN LNV)
Wim van den Boogaard, Wegen naar de Toekomst (WnT)
Corné Nijburg, Leven met Water (LmW)
Willem Bruggeman, WaterInnovatie (WINN)
Hans Hermeler, TNO/Deltares

Aanwezig:

André Oldenkamp (Tauw / ONRI - voorzitter)
Nico Landsman (Provincie Zeeland)
Jan Groen (Waterdienst / WINN)
Willem Bruggeman (Deltares)
Johan van der Pol (Dura Vermeer / Bouwend Nederland)
Felix Wolf (DG Water)
Eric Schellekens (Arcadis / InnovatiePlatform)
Tjibbe Ellen (DHV)
Mike Duijn (TNO)
Bas Jonkman (Royal Haskoning)
Corné Nijburg (secretariaat Netwerk Deltatechnologie)
Sonja Karstens (secretariaat Netwerk Deltatechnologie)

Deel 1: Themadeel

Pitches van de verschillende programmamanagers van de innovatieprogramma's met een voorbeeld van een project waarbij belemmeringen opgelost zijn (Wat kunnen we daarvan leren?) en een voorbeeld van een project waarbij belemmeringen nog een rol spelen (Meedenkkracht Werkgroep benutten en kijken of we iets kunnen bijdragen)

1. Gertjan Fonk – Innovatienetwerk LNV

Achtergrondinformatie:

- Ministerie LNV – Bestuur - Bureau
- In 5 jaar 60 concepten ontwikkeld
- Afscheid nemen als blijkt dat concept niet snel gerealiseerd kan worden.
- Veel werken in allianties en netwerken
- wat is echt in praktijk toegepast
 - o kas als energiebron
 - o Smaaklessen
- Reflectie op aanpak leersessie
- Netwerkdag grensverleggend vernieuwen

Succesverhaal van het InnovatieNetwerk: Smaaklessen

Om kinderen al op jonge leeftijd bewust te maken van het belang van goede voeding heeft het InnovatieNetwerk smaaklessen ontwikkeld. In eerste instantie stuitte dit idee op weerstand van LNV en het voedingscentrum, maar uiteindelijk zijn er toch pilots geweest en wordt er nu gewerkt aan een implementatie van het idee door heel Nederland. De houding van het ministerie veranderde doordat er op een bepaald moment vragen over dit onderwerp werden gesteld in de Tweede Kamer. De betrokkenheid van tv-kok Pierre Wind als ambassadeur van smaaklessen heeft er voor gezorgd dat er van buitenaf druk werd uitgeoefend op het ministerie, waardoor deze houding anders was dan wanneer het idee alleen door het InnovatieNetwerk werd uitgedragen.

Lopend project: Nieuwe rivieren

Samen met bureau stroming stromende zijrivier die Multifunctioneel ingezet kan worden.

- Op een gegeven moment ligt het in handen van anderen

Proberen aan te sluiten bij RvR

- Maar je ziet cultuurverschillen bij RWS vooral focus op veiligheid
 - o Nu sterke & enthousiaste personen in gebied nodig
 - + Ambassadeurs
 - o Sterk consortium nodig
 - o Middelen voor financier

Leerpunten:

- o Vind een enthousiasmerende trekker, liefst bekende persoonlijkheid
- o Tijdelijk tegen stroom in blijven roeien
- o Het ligt maar deels in je eigen bereik om dingen te realiseren, op een gegeven moment ligt het in handen van anderen
- o Goed afbakenen van belang: in praktijk brengen zit er wel in, maar is nog geen opschaling & diffusie
- o Belemmeringen overwinnen: maatwerk is noodzakelijk.
- o Innovatienetwerk als een soort bypass georganiseerd om beleidsgevoeligheden te vermijden
- o Zorg voor flexibiliteit, ook in je argumentatie waarom het een goed idee is: er kan een verschuiving optreden in welk probleem de innovatie gaat oplossen en wie de probleemhebber is als blijkt dat de innovatie ook voor andere doeleinden gebruikt kan worden
- o Afrekenen op wat je in de praktijk weet te realiseren is een te grote stap, maar je kunt succes ook anders formuleren:
 - Bijdragen aan cultuurveranderingen
 - Opname in beleidsnota's
 - Onomkeerbare beweging

2. Wim van den Boogaard, Wegen naar de Toekomst

Achtergrondinformatie:

- WnT bestaat 13 jaar
- Motto: Schone betrouwbare en veilige mobiliteit
- Lange termijn denken, korte termijn doen.
- Vraagstukken over 10-15 jaar
- Per jaar 2-3 spraakmakende pilots
- Zichtbaarheid & communicatie thema's
 - Gebruiker van de toekomst

- Informatiesamenleving
- Vaarweg van de toekomst
- Infrastructuur & ruimte
- Schone mobiliteit

Succesverhaal van Wegen naar de toekomst: Operatie Atlantis

Operatie Atlantis is een project geweest waarbij een groep van 50 mensen (3/4 van buiten RWS) op zoek ging naar de waarde van de weg. Hierbij is een lonkend perspectief als uitgangspunt van de zoektocht genomen: "Stel dat de snelweg over 50 jaar schoon en stil is, wat kun je er dan mee doen?". Om deze zoektocht vorm te geven is gebruik gemaakt van een methode die Francis Bacon zou gebruiken als hij een zoektocht naar Atlantis zou leiden (The New Atlantis, 1627).

Bij dit project zijn een aantal deelnemers vanuit een sceptische of kritische houding ingestapt, maar door de aansprekende methode en het wenkend perspectief gingen deze mensen uiteindelijk toch enthousiast meedoen.

Lopend project: Energie uit de weg

Enorme zonnecollectoren

- probleem: rendement te laag, voorzichtigheid door allerlei dingen toe te voegen aan de weg compliceer je de beheerstaak → kosten nemen toe, omdat processen anders ingericht moeten worden → extra rol voor RWS
 - o Nog geen business case

Wenkend perspectief voor wegbeheerder maar weinig voordelen omgeving

Wat mist er aan wenkend perspectief?

- o We kunnen onze werkzaamheden energieneutraal maken
- o Aan maatschappelijke verwachting voldoen
- o Weerstand wegnemen bij omgeving → schone, stille weg, aantrekkelijke weg nodig
- o Belanghebbende partijen nog beperkt → meer mensen nodig die het als kans zien

Mogelijk kansen door:

- Omwonenden te laten delen in voordelen: gratis energie
- Redeneren vanuit gezamenlijke winst: Gezamenlijkheid met VROM?
- Bij Oss provinciale weg verduurzamen. Wethouder wil daarmee scoren

Leerpunten:

- Atlantis zit nog veel meer in conceptuele fase → vindt iedereen leuk.
- Energie uit weg → concreet, dus iedereen kijkt wat het voor hem betekent.
- Belangrijk om wenkend perspectief te bieden
- Via de band spelen: wie heeft mogelijkheid hiermee te scoren?

3. Willem Bruggeman, WINN

Achtergrondinformatie:

- Motto: Inspireren, uitdagen, doen.
- Interessante tijdstegenstelling: lange termijn maar wel op termijn van 2-3 jaar iets laten zien
- Je maakt ruzie met beleid en beheer door voorbij huidig beleid te kijken en tegen beheer te zeggen dat het anders moet

Succesverhaal WINN: De mooiste en veiligste delta

Een van de successen van WINN is het project 'de mooiste en veiligste delta' geweest. Bij dit project is (ter inspiratie voor het waterbeleid in de 21^e eeuw) een kaart gemaakt waarop verschillende innovatieve concepten werden samengebracht. Deze kaart werd op de dag van Maarssen niet gepresenteerd als de 'kaart van WINN', maar als de kaart van Adriaan Geuze, de landschapsarchitect die de kaart heeft getekend.

Er is slim gebruik gemaakt van het netwerk:

- peiling behoefte bij prominente Nederlanders
- Adriaan Geuze: via buitenom spelen
- Contacten Deltaco, Staf DG, DGW

Doordat deze kaart 'via de band' werd gespeeld, is het op de politieke agenda terechtgekomen en uiteindelijk zijn een aantal concepten van de kaart zelfs overgenomen door de Deltacommissie en in het nationaal waterplan. De term 'mooiste en veiligste delta' is uiteindelijk overgenomen door de Staatssecretaris bij het in ontvangst nemen van het rapport van de Commissie Veerman.

Lopend project: Blue energy

Nog veel belemmeringen, vragen of het wel voldoende rendement oplevert. Nog maar vraag waar dit toegepast gaat worden.

Digitale ontwerptafel

- Open source maken
- Open innovatie

Actie Mike: Mike Duijn, Eric Schellekens, André Oldenkamp meedenken over toekomst ontwerptafel

Leerpunten:

- Extern en intern schaken
- spreekverbod opzeilen → zorgen dat het via een journalist die vragen stelt toch in de openbaarheid komt
- Eigen speelruimte creëren: 4^e macht
- Nieuwe stas die snel wil scoren → creëert mogelijkheid voor nieuwe ideeën verder te brengen.

4. Corné Nijburg: Leven met Water

Achtergrondinformatie:

- Anders omgaan met water = anders omgaan met elkaar x, β, y

- Gaat niet over concepten & tools maar over attitudes en vaardigheden, tussen de oren maakt doorwerking lastig.
- Incrementeel en transitioneel
- Thema's:
 - Burgerparticipatie & bestuurlijke arrangementen
 - Waardering
 - Beleving
 - Water & ro.

Succesverhaal Leven met water: Watertekens

Met het project watertekens werden waterbeheerders ondersteund met een nieuwe manier van communiceren met omwonenden en belanghebbenden. Dit is gedaan door:

- praktijkcases te behandelen waarin waterbeheerders plannen ontwikkelen voor ingrepen in het waterbeheer die consequenties hebben voor de inwoners.
- belevingsonderzoek te doen naar de manier waarop mensen water beleven (hierdoor kunnen knelpunten inzichtelijk worden gemaakt die ontstaan doordat deskundigen en leken een verschillend beeld hebben van water en mogelijke risico's).
- nieuwe communicatieconcepten toe te passen (bijvoorbeeld door bewoners als ervaringsdeskundigen aan te spreken zorg je er voor dat ze niet vanaf het begin hun hakken in het zand zetten).
- een leergemeenschap op te zetten waarin ervaringen over beleving en communicatie tussen verschillende projectleiders uitgewisseld worden.

Vanwege het enthousiasme van de groep die bij dit project betrokken was, werd dit uiteindelijk een soort 'zwaan kleef aan'. Mensen wilden hier graag aan mee doen.

Lopend project: Hollandse waterstad Gouda

Je ziet in dit project dat het bestuurlijk niveau (gemeente, waterschap) niet goed meegenomen is, te veel op eiland gewerkt → onvoldoende doorcommuniceren tijdens proces → coproducties nodig met andere mensen

De discussie rijst of een eiland altijd erg is. Heb je mensen in lijn altijd nodig? Wat is een goed moment om hen te betrekken? Je kan ook een verleidelijk aanbod doen.

Leerpunten:

- Generieke belemmering: er bestaat een kloof tussen mensen die actief participeren in programma en mensen die de implementatie moeten doen → Ander type mensen
- Lastig om bij incrementele en transitionele innovaties die sterk situationele oplossing en werkwijzen opleveren vertaling naar meer generieke oplossingen te maken
- Dilemma: hoe krijg je mensen mee?
- Creëer Zwaan kleef aan situatie: mensen willen meedoen, hebben het gevoel dat ze iets missen als ze niet meedoen
- Werken in CoP's zorgt ervoor dat belanghebbende echt actief mee gaan denken en zelf aan de slag gaan.
- Zorg voor spannende, onverwachte consortia
- Wetenschap & Praktijk verbinden
- Dichtbij praktijk

- Oogstbijeenkomsten: op onderwerpen die dwars door thema's heen lopen

5. Hans Hermeler: Innovatiespiegel: vergelijking van innovatieprogramma's

Presentatie is bijgevoegd

Rapport wordt nagestuurd.

Doel/opdracht:

- vaak combinatie
- Innoveren als doel
- agenderen & inspireren

Succesfactoren programma's:

- o LmW: 'Enthousiasme van de betrokkenen'
- o Innovatienetwerk: 'Positie buiten het ministerie'
- o WnT: 'Gedrevenheid van de mensen'
- o IP WT: 'Programma is een samenhangend geheel van instrumenten'
- o WINN: 'Het delen van ervaringen (masterclasses) en de positie binnen RWS'

Discussie

- o Als partij reliability verzekering heeft met Rabobank → er is een partij die er dus vertrouwen heeft. Als iets niet verzekeraar is → te grote risico's
- o LmW: vanaf begin concessies doen aan creativiteit, omdat je toepassing als uitgangspunt neemt.
- o In beperking toont zich de meester → je moet zoveel mogelijk knelpunten/beperkingen hebben → dat geeft ook creativiteit
 - kunstmatig op scherp zetten
 - proberen nog een stap verder te komen.
- o Innovatoren hebben vaak geen groot inlevingsvermogen, je moet juist nadenken waarom mensen dingen niet willen.
- o Meten van succes: Hoe vaak wordt programma genoemd in beleidsnotities?
- o Afrekenmechanisme: je moet toch wel zichtbaar zijn, ook voor intern

Algemene leerpunten terugkijkend op de sessie

- Anderen laten schitteren
- Interne en externe schaakborden
- Problemen en belemmeringen kan ook groter worden door ze te benoemen
- Mensen laten doen waar ze goed in zijn
- Innoveren is vakmanschap & maatwerk
- Niet te wetenschappelijk maken, tools, do's en don'ts. Ook intuïtief aanvoelen wat ander wil.
- Juiste ambassadeurs: Zoek de grote aap die mij verder gaat trekken
- Spanningsveld vernieuwen versus aansluiten bij primaire proces
- Eigen speelruimte creëren
- Niet fixeren op primaire proces
- Actief creëren van toevalligheden
- Gastheerschap: breder dan primaire taak denken & financieel opl. Voor bedenken
- Deeltijdinnovatoren
- Loslaten, even laten rusten, innovaties als sukadelap, berusten innoveren
- Oplossingen/cases toegankelijk maken om van te leren
- Je continu afvragen voor wie doe je het? Wat is primaire proces?
- Waar wil je in doorwerken? Doorwerking in:
 - Bekeer
 - Beleid
 - Publiek debat

Regimes

- Beter kiezen waarvoor je gaat innoveren
- Verschil publiek-privaat minder aparte R&D bij bedrijven
 - Nog een keer terug laten komen
 - Bouwbedrijven lijken veel op RWS

Acties

Bas Jonkman: actiespoor evaluatie

Gertjan Fonk: uitnodigingen voor werkgroep

Joost de Haan van Delfland zal vanuit waterschappen betrokken worden.